

Piliečių narkotikų prevencijos sąjūdis

Sju Riušė (Sue Rusche), JAV, Nacionalinio šeimų sąjūdžio (National Families in Action) vykdančioji direktorė. *Citizens Drug Prevention Movement*. Pranešimas tarptautinei konferencijai „Tėvai prieš narkotikus“, vykusiai 2000 m. lapkričio 3-4 d. Vilniuje. Atsiūsta per K.Sabetą. (Kevin A.Sabet).

Apžvalga

Narkotikų prevencijos sąjūdis, kuriame dalyvauja privatūs piliečiai ir nepelno organizacijos, prasidėjo aštuntojo dešimtmečio viduryje tėvų, susirūpinusių savo vaikų sveikata bei saugumu pastangomis. Per tą dešimtmetį narkotikų vartojimas Amerikos paauglių tarpe padidėjo nuo palyginti žemo lygio iki aukščiausio pasaulio istorijoje. Kai kurie jauni narkotikų vartotojai buvo tapę narkomanais, ir juos reikėjo gydyti. Kiti jau buvo pradėję vartoti narkotikus, bet dar nebuvo narkomanai. Kai kurie mirdavo nuo narkotikų perdozavimo, o kai kas žūdavo automobilių avarijose, kurių priežastis – alkoholinių gėrimų ir narkotikų vartojimas.

Prie alkoholinių gėrimų ir narkotikų vartojimo plitimo jaunimo tarpe prisidėjo daugelis socialinių ir aplinkos veiksnių. Tėvai nutarė kovoti su šiais veiksniais, siekdami išvengti narkotikų vartojimo jaunimo tarpe. Daugeliu atvejų buvo sudaromos ir jaunimo grupės, kurios siekė padėti tėvams kovoti su piktnaudžiavimu narkotikais tarp savo bendraamžių.

Greitai buvo įsteigtos ir žiniasklaidos grupės, nes tėvai buvo susirūpinę neigiamą įtaką darančia ir jaunimo susižavėjimą keliančia narkotikų vartojimo reklama televizijoje, kino filmuose ir lyrinėse dainose, o vėliau ir jų liaupsinimu internete. Po kelerių metų šios naujos grupės pradėjo komercines laidas prieš narkotikus, skirtas vaikams ir paaugliams.

Su narkotikais susijusi tragedija, įvykusi per eilinius Nimco lėktuvo manevrus, kurios metu žuvo daug jaunų pareigūnų, paskatino kariuomenę įsijungti į prevencijos sąjūdį. Ji įsteigė universalius narkotikų testus, siekdama užtikrinti, kad tokie įvykiai nepasikartotų. Verslo bendruomenė priėmė narkotikų testavimo strategiją, panašią į naudojamą kariuomenės, siekdama išvengti narkotikų vartojimo darbovietėse, ypač tokiuose darbuose, kurie yra susiję su visuomenės saugumu.

Auklėtojai ir tyrinėtojai buvo susirūpinę narkotikų vartojimu pradinėse ir vidurinėse mokyklose ir susidomėjo universitetuose formuluojamu požiūriu į narkotikų prevenciją mokyklose. Teisėtvarkos bendruomenė prisidėjo prie prevencijos pastangų bendruomenės ir policijos programomis. Be to, ji sutelkė jėgas su ugdymo bendruomene DARE (Drug Abuse Resistance Education - Priešinimosi piktnaudžiavimu narkotikais ugdymas; - red. pastaba) ir sukūrė sistemą, kurioje policijos pareigūnai apmokydavo pagal DARE antinarkotinio ugdymo programą pradinės ir vidurinės mokyklos moksleivius ir aukštųjų mokyklų studentus bei jų tėvus.

Vietiniai, valstijų ir šalies vadovai parengė strategiją ir paskirstė išteklius narkotikų srautui į šalį pažaboti ir padėti žmonėms išvengti narkomanijos savo šeimose ir bendruomenėje.

Atskirose etninėse ir kultūrinėse grupėse taip pat buvo steigiamos prevencijos grupelės. Svarbiausias jų tikslas buvo savo bendruomenių stiprinimas, iš naujo įvertinant savo paveldą ir atsparumą, kuris padėjo joms išlikti, nepaisant ilgalaikio niokojančio rasizmo ir skurdo poveikio.

Matydama progą panaudoti savo nemažą galią ir žmonių resursus, religinė bendruomenė taip pat pradėjo narkotikų prevencijos programą. Tyrinėtojams nustačius ryšį tarp piktnaudžiavimo narkotikais ir AIDS/ŽIV plitimo, į narkomanijos prevencijos bendruomenę įsijungė taip pat ir AIDS prevencijos bendruomenė.

Visuomenėje buvo steigiamos partnerystės ir koalicijos, siekiant sutelkti visas vietinių bendruomenių dalis ir kartu parengti bei diegti narkomanijos prevencijos strategiją.

Piliečių narkotikų prevencijos sąjūdis tebesiplečia. Kiekviena jo sudedamoji dalis siekia kurti bendruomenes, kuriose pavieniai asmenys ir šeimos galėtų sveikai gyventi be piktnaudžiavimo narkotikais ir narkomanijos bei jų sukeltų problemų.

Tėvų sąjūdis

Atsiliepdami į ženklų narkotikų vartojimo padidėjimą tarp paauglių 8-me dešimtmetyje, tėvai pradėjo tėvų sąjūdį. Vyriausybės atlikti tyrimai patvirtino, kad 1962 m., tai yra likus 17 metų iki to laiko, kai narkotikų vartojimas pasiekė aukščiausią lygį istorijoje, mažiau kaip du procentai visų JAV gyventojų ir mažiau kaip vienas procentas paauglių buvo pabandę bent vieno narkotiko. Apie 1979 m., kai daugelio narkotikų vartojimas pasiekė apogėjų, 24 milijonai amerikiečių vartojo narkotikus reguliariai. Septyniasdešimt procentų jaunimo (18-25 metų amžiaus), 65 procentai vyresniųjų klasių moksleivių ir 34 procentai paauglių (12-17 metų) buvo pabandę kurios nors rūšies narkotiko. Alkoholinių gėrimų ir tabako buvo vartota netgi daugiau. Devyniasdešimt penki procentai jaunimo, 93 procentai vyresniųjų klasių moksleivių ir 70 procentų paauglių buvo ragavę alkoholinių gėrimų, o 83 procentai jaunimo, 74 vyresniųjų klasių moksleivių ir 54 procentai paauglių buvo rūkę cigaretės. Vienas iš devynių vyresniųjų klasių moksleivių kasdien rūkydavo marihuaną. Tokiam narkotikų vartojimo jaunimo tarpe augimui turėjo įtakos tam tikri visuomeniniai ir aplinkos veiksniai.

1972-1978 m. vienuolika valstijų dekriminalizavo (jos vartojimą pripažino teisėtu – red. pastaba) marihuaną. Politinė retorika, lydėjusi dekriminalizavimą, stengėsi paneigti neigiamą marihuanos ir kitų narkotikų poveikį arba įtikinti gyventojus, kad jis yra nereikšmingas. Valstijų valdžia, prilyginusi baudas už marihuanos turėjimą tokio pat lygio baudoms, kaip už eismo taisyklių pažeidimą, dar labiau paskatino šį neigimą. Daugelis žmonių manė, kad valstijų įstatymų kūrėjai nebūtų padarę marihuanos prieinamesnę dekriminalizavimo dėka, jeigu ji tikrai būtų kenksminga.

Prevencijos tyrimai 8-ojo dešimtmečio pradžioje iš dalies parodė, kad su narkotikais susijęs švietimas nesumažino narkotikų vartojimo, ir vyriausybės finansavimas tam švietimui nutrūko. Dėl to susidarė vakuumas, kurį užpildė dekriminalizavimo šaukliai ir tie, kurie siekė pasipelnyti iš besiplečiančios prekybos narkotikais. Daugelyje „mokomųjų“ 8-tojo dešimtmečio leidinių žmonės buvo mokomi, kaip „atsakingai vartoti narkotikus“, užuot išaiškinus jiems mokslininkų nustatytą kenksmingą narkotikų poveikį. Tokia literatūra labiau skatino narkotikų vartojimą, negu jų prevenciją.

Valstijoms dekriminalizavus marihuaną, pramonė ėmėsi „padėti“ žmonėms, vartojantiems narkotikus. Buvo gaminami žaislai ir smulkūs namų apyvokos daiktai, skirti susidomėjimui narkotikais sukelti, ir jie buvo pardavinėjami atitinkamose didelėse parduotuvėse – indų, ūkinių prekių, žaislų ir t.t.,- kur juos galėjo įsigyti atitinkamų narkotikų vartotojai. Tose parduotuvėse buvo parduodama ir reklaminė medžiaga bei „pradiniai komplektai“, skirti narkotikus vartoti norinčiam jaunimui. Apie 1977 m. beveik 30.000 tokių didelių parduotuvių plėtojo savo veiklą visoje šalyje.

Visi minėti veiksniai skatino narkotikų vartojimo plitimą vaikų ir paauglių tarpe. Tėvai pradėjo organizuoti savo sąjūdį, siekdami padėti į narkotikų vartojimą įsitraukusiam jaunimui atsikratyti šio įpročio, tam pasitelkdami švietimą, konsultacijas ar gydymą. Jie taip pat siekė, kad nevartojusieji narkotikų nepabandytų jų pirmą kartą bei rėmė pasiryžusius atsisakyti narkotikų, akcentuodami gyvenimo be narkotikų privalumus. Šioms pastangoms vadovavo „Parents Resource Institute on Drug Education“ (PRIDE - Tėvų išteklių narkotikų švietimo institutas), „National Families in Action“ (Nacionalinis šeimų sąjūdis), „The National Federation of Parents for Drug-Free Youth“ (Nacionalinė tėvų, kovojančių už jaunimą be narkotikų, federacija), „The American Council on Drug Education“ (Amerikos narkotikų švietimo taryba) ir korespondencijos komitetai, taip pat valstijose įsikūrusios grupės, pavyzdžiui, „Texans War on Drugs“ (Teksiečių karas su narkotikais), „Florida Informed Parents“ (Informuoti Floridos tėvai), „Tennessee Families in Action“ (Tenesio šeimų sąjūdis) ir „Alaskans for Drug-Free Youth“ (Aliaskiečiai už jaunimą be narkotikų), bei tūkstančiai vietinių grupių mažuose ir dideliuose miestuose bei kaimo vietovėse visoje šalyje.

Tėvų grupės tyrinėjo visuomeninius ir aplinkos veiksnius, kurie, kaip jie nujautė, turėjo įtakos narkotikų vartojimo didėjimui jaunimo tarpe, ir rengė strategijas šiems veiksniams įveikti. Pirmiausiai jos pateikė aiškius apibrėžimus. Jos nustatė, kad piktnaudžiavimas narkotikais yra susijęs su visais uždraustaisiais narkotikais ir su visais nelegaliais vartojamais vaistais bei kitomis psichiką veikiančiomis medžiagomis. Pastarosioms buvo

priskirti alkoholiniai gėrimai ir tabakas, vartojami asmenų, kuriems dėl jauno amžiaus jie oficialiai neparduodami, taip pat vaistai, klėjai, benzinas ir kitos svaiginimuisi naudojamos medžiagos. Taip tėvų grupės nustatė aiškius tikslus: imtis vartojimo prevencijos prieš vartojimui prasidedant, raginti vartojančiuosius atsisakyti jų ir padėti tiems, kurie negali atsisakyti, rasti gydymo būdą. Alkoholizmo atveju tikslai buvo kiek kitokie: išvengti alkoholinių gėrimų vartojimo tarp asmenų, kurie dėl jauno amžiaus pagal įstatymus neturi teisės jo išgyti, įtikinėti pradėjusius gerti ir jau turinčius teisę išgyti alkoholio laikytis mažesnės rizikos nuostatų geriant ir padėti įklimpusiems į alkoholizmą rasti gydymo būdą.

Minėtiems tikslams pasiekti tėvų grupės parengė kelias strategijas. Jie atkakliai siekė, kad būtų išleistas įstatymas, draudžiantis rakandų, populiariančių narkotikus pardavimą. Per ketveris metus jiems pavyko pasiekti, kad tokie įstatymai būtų priimti keliose bendruomenėse ir valstijose. Šiandien tokie įstatymai egzistuoja beveik kiekvienoje valstijoje. Įstatymams dėl rakandų, populiariančių narkotikus, uždraudimo priešinosi „*The National Organization for the Reform of Marijuana Laws*“ (NORML - Nacionalinė su marihuana susijusių įstatymų reformos organizacija), kuri įrodinėjo, kad tai prieštarauja konstitucijai. Daugelis NORML tarybos narių buvo susiję ir su šių rakandų gamybos pramone. Tačiau po kelių prieštarų federacinių, apygardos ir apeliacinių teismų sprendimų Jungtinių Valstijų Aukščiausiasis teismas 9-tojo dešimtmečio pradžioje pripažino šiuos įstatymus konstituciniais. Tuo ir baigėsi jungtinės NORML ir rakandų, populiariančių narkotikus, gamybos pramonės atstovų pastangos įveikti šiuos narkotikų populiarinimą draudžiančius įstatymus.

NORML taip pat vadovavo marihuanos dekriminalizavimo sąjūdžiui. 1972-1978 m. ši organizacija įtikino vienuolika valstijų dekriminalizuoti marihuaną. Tėvų sąjūdis sustabdė šias užmačias - tėvams pavyko po 1978 metų išvengti dekriminalizacijos likusiose valstijose ir sužlugdyti ketinimą dekriminalizuoti marihuaną visoje šalyje. Kai kuriuose valstijose, kur ji jau buvo dekriminalizuota, tėvai siekė šio narkotiko kriminalizavimo, pateikdami tyrimų rezultatus, iš kurių buvo matyti, jog tose valstijose, kur buvo dekriminalizuota marihuana, ją vartojo gerokai daugiau jaunimo.

Tėvų grupės didžiausią dėmesį sutelkė į tai, kad švietimo apie narkotikus medžiagoje būtų siekiama visiško narkotikų atsisakymo, o ne „atsakingo“ draudžiamų ir kenksmingų narkotikų vartojimo. Jie domėjosi medicinine ir moksline literatūra ir reikalavo, kad švietimo medžiagoje atsispindėtų šioje literatūroje pateikiami duomenys apie narkotikų poveikį.

Šios pastangos lėmė didžiausią, o po to ir stabilų narkotikų vartojimo mažėjimą tarp jaunimo, paauglių ir visų gyventojų. Ateities perspektyvų tyrimai, atliekami vyriausybės kasmet, pradedant 1975 metais, parodė tiesioginį ryšį tarp vartojimo lygio ir jaunimo įsitikinimo, kad narkotikai yra kenksmingi. Kuo daugiau moksleivių įsitikindavo, kad tam tikras narkotikas jiems pakenks, tuo mažiau moksleivių jį vartojo. Deja, dėl iki šiol nepakankamai suprastų priežasčių, nuolat daugėjo vidurinės mokyklos moksleivių, suvokiančių narkotikų kenksmingumą, tačiau 10-tojo dešimtmečio pradžioje jų pradėjo mažėti. Dėl to stabilus narkotikų vartojimo mažėjimas, trukęs daugiau kaip 14 metų, virto atvirkščiu procesu. Pradedant 1993 metais, narkotikų vartojimas tarp moksleivių vėl pradėjo didėti ir per dešimtmetį padvigubėjo.

Prevencijos šalininkams kelia nerimą vėl atsirandantys raginimai dekriminalizuoti ir legalizuoti narkotikus. To vėl ėmėsi NORML ir kitos iš NORML kilusios organizacijos, įskaitant ir Narkotikų strategijos fondą bei Lindesmito (Lindesmith) centrą. Vėl pastebimas narkotikų vartojimo liaupsinimas lyrinėse dainose ir kino filmuose, o legalizavimo propaguotojai teigia, kad netgi stipriausius narkotikus galima vartoti „saugiai“. Dar nėra aišku, ar būtent šie aplinkos sąlygų pokyčiai prisidėjo prie persilaužimo narkotikų vartojimo srityje. Taip pat nėra aišku, ar narkotikų vartojimo padidėjimas tarp vidurinės mokyklos moksleivių yra laikinas nukrypimas ar pastovi tendencija. Nepaisant to, prevencijos bendruomenė padvigubina savo pastangas, siekdama užtikrinti, kad piktnaudžiavimas narkotikais stabilizuotųsi ir mažėtų.

Sąjūdis prieš neblaivius vairuotojus

Tuo pačiu metu, kai tėvų narkomanijos prevencijos sąjūdis kovojo su draudžiamų narkotikų vartojimu jaunimo tarpe bei bandė spręsti jo sukeltas problemas, kita tėvų ir šeimų grupė ėmėsi neblaivių vairuotojų, ypač jaunimo tarpe, ir jų pavojingų veiksmų greitkeliuose problemas. Tuo metu mirčių su alkoholiniais gėrimais susijusiose avarijose padaugėjo tiek, kad tai tapo dažniausia paauglių mirties priežastimi. Daugelio jaunuolių, žuvusių su alkoholiniais gėrimais susijusiose avarijose, šeimų nariai steigė grupes, pavyzdžiui, „*Mothers Against Drunk Driving*“ (MADD - (Motinos prieš girtus vairuotojus), „*Remove Intoxicated Drivers*“ (RID - Šalinkime girtus vairuotojus) ir „*Students Against Drunk Driving*“ (SADD - Studentai prieš girtus vairuotojus; šiuo metu – Studentai prieš destruktivius sprendimus), siekdami sustabdyti skerdynes keliuose. Kaip ir tėvų vadovaujamas sąjūdis prieš narkotikus, sąjūdis prieš neblaivius vairuotojus veiklą pradėjo nuo visuomenės supažindinimo su problema, o po to pradėjo rengti strategiją jai įveikti.

Tarp daugelio šio sąjūdžio pasiekimų labiausiai reikšmingas yra susijęs su amžiumi, kurį pasiekę jaunuoliai oficialiai turi teisę pirkti ir vartoti alkoholinius gėrimus. Daugelį metų šis oficialus amžius visose valstijose buvo 21 metai. Tačiau Vietnamo karo metu, kai 18 metų ir vyresni jaunuoliai buvo imami į kariuomenę, daugelyje valstijų minėtas minimalus amžius, kai jaunuolis galėjo pirkti ir vartoti alkoholinius gėrimus, buvo sumažintas iki 18 metų, nes buvo manoma, kad jeigu jaunuoliai yra pakankamai suaugę, kad galėtų kovoti savo šalies vardu, tai jie yra ir pakankamai suaugę, kad galėtų gerti. Nenumatyta šio žingsnio pasekmė buvo dar greitenis amžius, kuriame paaugliai ir net nedideli vaikai galėjo įsigyti alkoholinių gėrimų, nors jie ir buvo uždrausti, sumažėjimas. Tai lėmė siaubą keliantį jaunų žmonių, žuvusių su alkoholinių gėrimų vartojimu susijusiose avarijose, skaičiaus padidėjimą.

Kadangi kovos su girtais vairuotojais grupės bandė įtikinti įstatymų kūrėjus grąžinti 21 metų minimalų alkoholinių gėrimų vartojimo amžių, jų pastangoms metai po metų atkakliai priešinosi alkoholinių gėrimų pramonė, kurios kuluaruose buvo pakankamai dolerių kovai su šia akcija. Daugelyje valstijų tėvų grupės kovai su narkomanija susivienijo su MADD, RID ir kitomis tėvų grupėmis, taip pat ir kovos su girtais vairuotojais grupėmis, bet tai neužtikrino sėkmės. Ledus pralaužė MADD inicijuota strategija, pagal kurią buvo reikalaujama įstatymo, draudžiančio skirti federalinių lėšų toms valstijoms, kurios atsisakė padidinti minimalų alkoholinių gėrimų vartojimo amžių iki 21 metų, projekto. Nors alkoholinių gėrimų pramonės atstovams pavyko keletą metų priešintis šioms pastangoms, tačiau pagaliau su girtais vairuotojais kovojančios pajėgos nugalėjo pramonininkus, ir Kongresas išleido federalinio įstatymo projektą.

Atsiradus federalinių lėšų netekimo grėsmei, beveik visos valstijos padidino minimalų alkoholinių gėrimo pirkimo ir vartojimo amžių iki 21 metų. JAV Transporto Departamentas nustatė, kad toks minimalaus alkoholinių gėrimų pirkimo ir vartojimo amžiaus pakeitimas iki šiol išgelbėjo beveik 13000 paauglių gyvybių. Be to, prieš tai, kai buvo ką tik įsteigtos MADD, RID ir panašios grupės, kasmet keliuose žūdavo apie 52000 amerikiečių. Beveik pusė šių mirčių, t.y. 26000, buvo susijusios su alkoholinių gėrimų nulemtomis avarijomis. Šiandien gerokai sumažėjo mirčių keliuose, įskaitant sukeltas girtų vairuotojų.

Šios grupės tebedirba, siekdamos sumažinti girtų vairuotojų skaičių ir išspręsti atitinkamas problemas, ragindamos užtikrinti griežtesnį esamų įstatymų taikymą, naujų įstatymų priėmimą ir veiksmingesnių būdų priversti gydytis tuos, kurie daugiau kaip vieną kartą pažeidžia eismo taisykles, būdami neblaivūs, diegimą.

Žiniasklaida

Reaguodamos į tėvų susirūpinimą narkotikų ir alkoholinių gėrimų vartojimo liaupsinimu kino filmuose ir televizijoje, kai kurios grupės ėmėsi su tuo kovoti. Aktoriaus Polo Njumeno šeima įsteigė Skoto Njumeno centrą, vienturčio p. Njumano sūnaus Skoto, mirusio nuo alkoholinių gėrimų ir narkotikų perdozavimo, atminimui. Centras apdovanodavo prizais prodiuserius ir scenaristus, kuriančius televizijos programas ir kino filmus, ryžtingai smerkiančius alkoholinių gėrimų ir narkotikų vartojimą. Tai padėjo visuomenei suprasti pagrindines su piktnaudžiavimu jais susijusias problemas ir rasti sėkmingus jų įveikimo būdus. Pramogų

industrijos taryba finansavo šią strategiją iš savo PRISM apdovanojimų fondo ir diegė ją bendradarbiaudami su Nacionaliniu piktnaudžiavimo narkotikais institutu. Taryba taip pat parengė darbo su filmų kūrėjais programą, siekdama šviesti juos piktnaudžiavimo narkotikais klausimais ir ragindama juos smerkti narkotikų vartojimą jų kuriamuose kino filmuose. Nacionalinė televizijos menų ir mokslų akademija parengė strategijas, kuriose buvo numatyta, kaip padidinti pramonės informuotumą apie jos galimą poveikį piktnaudžiavimo narkotikais sumažinimui pasitelkus žiniasklaidos galią ir galimybes.

Devintojo dešimtmečio viduryje reklamos ir ryšių su visuomene agentūros įsteigė „Partnerystę už Ameriką be narkotikų“. Šiose agentūrose dirbantys savanoriai skyrė savo žinias bei laiką antinarkotinei reklamai jaunimui kurti ir rengti. Partnerystė originaliai naudojo laisvą erdvę elektroninėse ir spausdintose žiniasklaidos priemonėse savo reklamai perduoti, sutaupydama kelis milijardus dolerių, kurie ir buvo skirti jos sukurtai antinarkotinei reklamai. Dešimtojo dešimtmečio pabaigoje, kai žiniasklaidos susidomėjimas narkomanija kiek nuslūgo ir problemos mastas sumažėjo, anksčiau minėta organizacija ir federalinė vyriausybė sujungė savo pajėgas. Kongresas skyrė 195 mln. dolerių erdvei žiniasklaidoje išpirkti penkių metų laikotarpiui, siekiant surengti visuomenės švietimo kampaniją, susijusią su narkotikų vartojimo jaunimo tarpe prevencija. Kampanija buvo sėkminga, ir narkotikų vartojimas tarp paauglių 1997-1999 m. sumažėjo 21%.

Etninės ir kultūrinės grupės

Devintojo dešimtmečio viduryje, kai kokainas atpigo ir jo pagausėjo, draudžiamų narkotikų vartojimas ir su jais susijusi narkomanija prasiskverbė ir į vargingai gyvenančias bendruomenes, kuriose iki tol buvo išvengta masinio draudžiamų narkotikų vartojimo. Kilusių iš Afrikos, Ispanijos ir Lotynų Amerikos, taip pat vietinių Amerikos genčių ir kilusių iš Azijos amerikiečių bendruomenės pradėjo steigti savo viduje atitinkamas organizacijas, siekdamas išvengti narkotikų vartojimo, narkomanijos ir su narkotikais susijusių nusikaltimų savo bendruomenėse. Pirmojo įstatymo dėl piktnaudžiavimo narkotikais priėmimas 1986 metais buvo parankus šioms pastangoms. Priėmus tokį įstatymą, Kongresas galėjo skirti lėšų vietinėms grupėms, siekdamas išvengti piktnaudžiavimo narkotikais didelio rizikos laipsnio jaunimo, pradedančio vartoti draudžiamus narkotikus, tarpe.

Išsivystęs sąjūdis išsiliejo į intensyvias pastangas, siekiant įveikti skurdo ir rasizmo pasekmes. Viena pasekmių buvo ta, kad vargingai gyvenusios bendruomenės buvo daug lengviau pažeidžiamos dėl narkotikų vartojimo ir su juo susijusių sveikatos ir socialinių problemų. Etninės ir kultūrinės grupės organizuoja šių problemų sprendimą, padėdamos narkomanams rasti galimybę išsigydyti ir apsaugodamos savo bendruomenes nuo prekeivių narkotikais. Jos taip pat kovoja prieš kitus aplinkos veiksnius, visų pirma prieš tabako ir alkoholinių gėrimų pramonės pastangas raginti etnines grupes vartoti daugiau šios pramonės gaminamos produkcijos. Joms pavyko išvengti naujų cigarečių ir alkoholinių gėrimų rūšių, skirtų iš Afrikos, Ispanijos ir Lotynų Amerikos kilusiems amerikiečiams, įdiegimo. Kampanijos už neproporcingai didelio alkoholinių gėrimų ir tabako reklamos stendų skaičiaus miestų rajonuose netoli bažnyčių ir mokyklų sumažinimą buvo sėkmingos – bent dviejuose Amerikos didmiesčiuose (Baltimorėje ir Cincinatyje) tokia reklama buvo visiškai uždrausta.

Bendruomenių partnerystės

1989 metais Roberto Vudo Džonsono fondas pakvietė bendruomenes teikti pasiūlymus, susijusius su bendruomenių partnerystėmis, apjungiančią visus bendruomenės sektorius – tėvus, jaunimą, mokyklas, etnines ir kultūrinės grupes, religines institucijas, verslininkus, vietinės valdžios organus ir visuomenines bei piliečių organizacijas, steigimu, siekiant sumažinti piktnaudžiavimą narkotikais. Į šį Fondo kvietimą atsiliepė tiek daug bendruomenių, kad vyriausybė papildomai joms skyrė 100 milijonų dolerių, gautų už konfiskuotą iš kontrabandininkų turtą, partnerystėms narkomanijos ir su ja susijusių problemų prevencijai organizuoti.

Plečiantis bendruomenių koalicijų sąjūdžiui, Fondas įsteigė „*Community Anti-Drug Coalitions of America*“ (CADCA - (Amerikos bendruomenių antinarkotinių koalicijų susivienijimą), skirtą vadovauti

minėtam sąjūdžiui ir vienyti jį, teikti koalicijoms techninę pagalbą ir kt. Fondas taip pat įsteigė Narkomanijos ir piktnaudžiavimo narkotikais centrą Kolumbijos universitete problemoms, susijusioms su piktnaudžiavimu narkotikais, tirti.

Daugelis valdančiųjų struktūrų pritarė šiai nepaliojamai masinei narkotikų prevencijos veiklai, taip pat federalinių, valstijų ir vietinių vyriausybių diegiamoms strategijoms, kurių dėka sumažėjo piktnaudžiavimo narkotikais, narkomanijos ir su narkotikais ar alkoholiniais gėrimais susijusių mirčių palyginti su 8-tojo dešimtmečio pabaigos rodikliais. Nors narkotikų vartojimas nuo 1992 m. ir padidėjo, šis padidėjimas daugeliu atvejų buvo mažesnis už 1979 m. rodiklius. Nuo to laiko buvo pasiekti tokie sumažėjimo rodikliai:

- Amerikiečių, nuolat vartojančių draudžiamus narkotikus, sumažėjo du kartus, t.y. nuo 24 milijonų 1979 m. iki 11 milijonų 1992 m., 1999 metų nacionaliniai piktnaudžiavimo narkotikais tyrimai paliudijo, kad iki dešimtmečio pabaigos nuolat vartojančių draudžiamus narkotikus skaičius padidėjo iki 14,8 mln. Nuolat vartojančių kokainą skaičius, kurio aukščiausia riba buvo pasiekta 1985 m., sumažėjo nuo 5,8 milijono iki 1,3 milijono (1992 m.), o 1999 m. padidėjo iki 1,5 milijonų. Vidurinės mokyklos vyresniųjų klasių moksleivių, kasdien vartojančių marihuaną, skaičius sumažėjo 500 procentų: nuo 10,7 procentų 1979 m. iki 1,9 procento 1992 m., o iki 1998 m. padidėjo iki 6,0 procentų. Su alkoholiu susijusių mirčių keliuose skaičius sumažėjo nuo 26000 iki 15935 per metus.
- Toliau pateikiamoje suvestinėje parodomas narkotikų vartojimas jaunimo (18-25 metų amžiaus), vyresniųjų klasių moksleivių ir paauglių (12-17 metų) tarpe didžiausio jų vartojimo metais (1979 m.), mažiausio vartojimo metais (1992 m.) ir šiuo metu (1999 m.).

NARKOTIKAS	AMŽIAUS GRUPĖ	1979	1992	1999
Bet kuris draudžiamas narkotikas	Jaunimas	38,0%	13,1%	18,8%
	Vyresniųjų klasių moksleiviai	38,9%	14,4%	25,9%
	Paaugliai	16,3%	5,3%	9,0%
Marihuaną	Jaunimas	35,6%	10,9%	16,4%
	Vyresniųjų klasių moksleiviai	36,5%	11,9%	23,1%
	Paaugliai	14,2%	3,4%	7,0%
Kokainas	Jaunimas	9,9%	2,0%	1,9%
	Vyresniųjų klasių moksleiviai	5,7%	1,3%	2,6%
	Paaugliai	1,5%	0,3%	0,7%
Alkoholiniai gėrimai	Jaunimas	75,1%	58,6%	60,2%
	Vyresniųjų klasių moksleiviai	71,8%	51,3%	51,0%
	Paaugliai	49,6%	20,9%	19,0%
Cigaretės	Jaunimas	42,6%*	41,5%	41,0%
	Vyresniųjų klasių moksleiviai	34,4%	27,8%	34,6%
	Paaugliai	12,1%*	18,4%	15,9%

Ženklaus piktnaudžiavimo narkotikais, narkomanijos ir su narkotikais susijusių mirčių sumažėjimas per du dešimtmečius leidžia tikėtis, kad prevencijos veikla turi būti tęsiama ir plėtojama, ir kad privataus sektoriaus pastangos turi būti finansuojamos pozityviems rezultatams pagerinti.

* Šie skaičiai yra paimti iš 1991 m. valstybinių piktnaudžiavimo narkotikais tyrimų rezultatų apžvalgos. Galutiniai duomenys buvo išimti iš vėlesnių apžvalgos variantų, ir informacijos apie cigaretes nebeliko.